MAHALLIY SACHRATQI XOMASHYOSI EKSTRAKTINING YALLIG'LANISHGA QARSHI FAOLLIGINI EKSPERIMENTAL BAHOLASH ISTIQBOLLARI

Muallif: Bozorova Dilnoza Baxtiyorovna
Muassasa: Buxoro davlat tibbiyot institute Tibbiy biologiya kafedrasi

Annotatsiya: Sachratqi (*Cichorium intybus L.*) ekstraktining yallig'lanishga qarshi faolligini o'rganish o'simlikning farmakologik xususiyatlarini chuqurroq tavsiflashga xizmat qilishi mumkin. Ushbu tezis mahalliy xomashyo asosida olinadigan ekstraktni eksperimental baholashning asosiy bosqichlarini ko'rib chiqadi. Tadqiqot istiqboli xomashyoni standartlashtirish, ekstraktning antioksidant xususiyatlarini aniqlash va yallig'lanishga qarshi ta'sirni mos biologik modelda baholash bilan belgilanadi. Mazkur ish tadqiqot rejasiga bag'ishlangan bo'lib, unda hali olinmagan tajriba natijalari keltirilmaydi.

Kalit so'zlar: sachratqi, mahalliy xomashyo, ekstrakt, yallig'lanish, antioksidant faollik, eksperimental farmakologiya.

Asosiy qism: Yallig'lanish organizmning turli ta'sirlarga javob reaksiyasi bo'lib, uning rivojlanishi bir qator hujayraviy va biokimyoviy mexanizmlar bilan bog'liq. Ushbu jarayonlarni o'rganishda biologik faol moddalarni saqlovchi o'simlik ekstraktlari istiqbolli tadqiqot obyektlari qatoriga kiradi.

Sachratqi ekstraktlarining yallig'lanishga qarshi faolligi xalqaro adabiyotlarda o'rganilgan. Shu sababli mahalliy xomashyo bilan olib boriladigan yangi tadqiqotda faqat o'simlikning umumiy biologik xususiyatlarini qayta ko'rsatish emas, balki xomashyoning xususiyatlari, ekstrakt tarkibi va farmakologik ta'sir ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq.

Tadqiqotning dastlabki bosqichida sachratqining turi aniqlanadi, xomashyo yig'ilgan hudud va tayyorlash sharoitlari qayd etiladi. O'simlikning ildizi yoki yer ustki qismi tanlanib, ekstrakt olish usuli asoslanadi. Keyin ekstraktning chiqishi, asosiy fizik-kimyoviy ko'rsatkichlari va imkoniyatga qarab fitokimyoviy tarkibi baholanadi.

Keyingi bosqichda antioksidant faollik mos laboratoriya usuli orqali o'rganilishi mumkin. Yallig'lanishga qarshi faollikni baholash uchun esa ilmiy asoslangan va validatsiyalangan biologik model tanlanishi lozim. Nazorat namunalari, taqqoslash preparati, takroriy o'lchovlar va statistik tahlil oldindan rejalashtirilishi kerak. Agar hujayraviy yoki hayvonlardagi modellar qo'llanilsa, tegishli bioetik va xavfsizlik talablari bajarilishi shart.

Ushbu yondashuv mahalliy sachratqi ekstraktining biologik faolligini shunchaki taxmin qilishdan ko'ra, uni takrorlanuvchi va ilmiy jihatdan tekshiriladigan usullar orqali baholash imkonini beradi.

Xulosa: Mahalliy sachratqi xomashyosi ekstraktining yallig'lanishga qarshi faolligini eksperimental baholash 14.00.17 — Farmakologiya va klinik farmakologiya yo'nalishida tadqiqot olib borish uchun istiqbolli yo'nalish bo'lishi mumkin. Buning uchun xomashyo va ekstraktni standartlashtirish, biologik modelni to'g'ri tanlash hamda farmakologik natijalarni nazoratlar bilan solishtirish zarur. Mavzuning ilmiy yangiligi esa mavjud tadqiqotlar bilan batafsil qiyosiy tahlil orqali asoslanishi kerak.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Chatterjee A. va boshqalar. *Assessment of anti-inflammatory, antioxidant, antimicrobial activities of Cichorium intybus different extracts...* Discover Plants. 2025;2:45. DOI: 10.1007/s44372-025-00132-4.
2. *Sesquiterpene lactones from Cichorium intybus exhibit potent anti-inflammatory and hepatoprotective effects by repression of NF-κB and enhancement of NRF2*. Journal of Ethnopharmacology. 2025;343:119439. DOI: 10.1016/j.jep.2025.119439.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.